

**Commissie Overleg en Voorlichting
Milieuhygiëne Vliegbasis Leeuwarden**

Secretariaat:
Postbus 40184
8004 DD ZWOLLE
telefoon: 038-4572401
telefax: 038-4572399
mh.mudde@mindef.nl

VERSLAG

Eenendertigste vergadering Commissie Overleg en Voorlichting
Milieuhygiëne Vliegbasis Leeuwarden van 21 april 2008

Aanwezig :

Dhr. P. Adema (voorzitter)	Gedeputeerde Provincie Fryslân
Dhr. A.L. Bennen	Gemeente Leeuwarden
Dhr. A.J. Bousema	Omwonenden Tytsjerksteradiel
Kol A. Den Drijver	Commandant Vliegbasis Leeuwarden
LtKol Mr. H. Faber	Commando Luchtstrijdkrachten Hoofd Sectie Geluidhinder
Mevr. S. Van Lieshout	Milieuplatform Leeuwarden
Maj G. E. Van der Meijden	Vliegbasis Leeuwarden Hoofd Luchtverkeersbeveiliging
Dhr. T. Miedema	Provincie Fryslân
Dhr. drs. M.H. Mudde (secretaris)	Dienst Vastgoed Defensie Directie Noord
Maj K. F. Regnery	Vliegbasis Leeuwarden Hoofd Staf Voorlichting
Mevr. Mr. C.H.P. Reijnders	VROM Inspectie Zuid
Mevr. H. Rijpstra	Wethouder Tytsjerksteradiel
Dhr. S. Slotegraaf	Provincie Fryslân
Dhr. K.D. Stormer	Omwonenden Leeuwarden
Dhr. G. Verf	Omwonenden Menaldumadeel
Dhr. G.F.J. Veldman	Omwonenden Leeuwarderadeel
2 belangstellenden	

Afwezig:

Mevr. G. van Delft-Jaasma	Burgemeester Gemeente Menaldumadeel
Mevr. F. Haites	Wethouder Gemeente Leeuwarderadeel
Mevr. Y. Bleize	Wethouder Gemeente Leeuwarden (wordt vervangen door dhr. Bennen)
Dhr. Tilstra	VROM Inspectie Noord (wordt vervangen door mevr. Reijnders)

1. **Opening:**

De voorzitter opent de vergadering, heet de aanwezigen welkom

2. **Mededelingen:**

- * **De secretaris** doet mededeling van de verhinderde leden en hun vervanging. Voorts deelt hij mede dat mevr. Van Lieshout vandaag voor het eerst aanwezig is. Zij is dhr. Vos opgevolgd als vertegenwoordiger van het Milieuplatform Leeuwarden. Daarnaast is het de eerste vergadering van dhr. Slotegraaf, die dhr. Miedema zal opvolgen als vertegenwoordiger van de provincie Fryslân.
- * De vergaderstukken zijn toegezonden met de agenda en het verslag van de vorige vergadering. De rapportage betreffende de jaarberekening van de geluidbelasting over 2006 is rechtstreeks toegezonden door de Sectie Geluidhinder van het Commando Luchtstrijdkrachten. De jaarrapportage betreffende van de Sectie Geluidhinder over 2007 en de klachtenrapportages van Staf Voorlichting betreffende

februari en maart zijn niet tijdig binnengekomen bij het secretariaat en konden derhalve niet meer worden toegezonden. Deze stukken zullen worden bijgevoegd bij het verslag en worden geagendeerd voor de 32^e vergadering. Uitgereikt is wel het samenvattende overzicht betreffende de aantallen klachten die in februari en maart zijn ingediend.

- * **De secretaris** wijst erop dat binnenkort een nieuwe voorlichtingsbrochure over de COVM zal worden uitgebracht. Daarin zullen dit keer ook diverse emailadressen worden opgenomen. Hij verzoekt de vertegenwoordigers van de gemeenten om de emailadressen aan hem door te geven. Voorst is een foto van de Luchtmacht aanwezig die foto's maakt die in de brochure zullen worden opgenomen.

3. **Suggesties voor te bespreken onderwerpen.**

Door de leden van de commissie worden geen onderwerpen ingebracht.

4. **Inventarisatie gesprekspunten publiek.**

Dhr. Helbig uit Marssum geeft aan het woord te willen voeren over de doorstarts die bij het avondvliegen worden gemaakt. Hij zal hiervoor gelegenheid krijgen bij agendapunt 6 (lijst van aandachts- en actiepunten, punt 1; avondvliegen).

5. **Verslag vorige vergadering.**

Het verslag van de op 3 december 2007 gehouden negentwintigste vergadering van de commissie (toegezonden als *nr. LW/08.31/1*) wordt ongewijzigd goedgekeurd.

Naar aanleiding van het verslag wordt het volgende opgemerkt:

- * Blz. 4, ag.pt. 8.4, 33^e regel: **Dhr. Verf** vraagt of het mogelijk is om vooruitlopend op de evaluatie van het nieuwe klachtenformulier reeds aan te vangen met het vermelden van de plaatsnamen naast de opgenomen postcodes. **Mevr. Regnery** zegt toe dit voortaan te doen (*toevoegen aan aandachtspuntenlijst*).

6. **Lijst van aandachts- en actiepunten** (*nr. LW/08.31/2*).

De voorzitter stelt de aandachts- en actiepunten aan de orde, voor zover deze niet zijn afgedaan c.q. zijn geagendeerd zijn voor deze vergadering:

- * Punt 1: Avondvliegen

Dhr. Helbig brengt naar voren dat er extra overlast wordt ondervonden door het avondvliegen, aangezien tijdens de 2 waves die per avond worden gevlogen ook nog meerdere doorstarts worden gemaakt. Hij vraagt of deze extra vliegbewegingen ook meetellen in de berekening van de geluidbelasting. **Dhr. Den Drijver** antwoordt dat er per avond gemiddeld 8 vliegtuigen 2 waves (2 starts en 2 landingen) maken. Gedurende deze waves moeten de vliegers een aantal verplichte naderingstypen (met en zonder gebruik naderingsapparatuur) beoefenen. De daarvoor gemaakte doorstarts tellen als vliegbeweging mee bij de berekening van de geluidcontour. Op een vraag **van de voorzitter** antwoordt **Dhr. den Drijver** dat over de wijziging van de opzet van het avondvliegen (naar vier avonden per week) de nodige communicatie via de geëigende media is geweest. Dat zal aan het begin van het volgende avondvliegseizoen weer plaatsvinden.

- * Punt 4: Inzet tankvliegtuigen

Dhr. den Drijver zet uiteen dat de door de Luchtmacht aangeschafte 3^e KDC10 momenteel wordt gemodificeerd om ingezet te kunnen worden als transportvliegtuig. Deze zomer zal de eerste testvlucht plaatsvinden. Daarna kunnen de beide andere KDC10's meer worden ingezet worden voor hun primaire taak als tankvliegtuig. **Dhr. Veldman** dringt er op aan dat vooral te doen voor oefeningen die verhoudingsgewijs veel overlast geven, zoals het avondvliegen. **Dhr. Verf** sluit zich hierbij aan en noemt in dat verband de oefeningen FWIT en Frisian Flag omdat daar ook vliegtuigen aan mee doen die meer overlast geven dan de F16, zoals bijvoorbeeld de F15. **Dhr. Den Drijver** antwoordt dat het tankvliegtuig onder andere voor dergelijke specifieke oefeningen zal worden gebruikt, maar daarnaast ook voor de reguliere oefeningen. Landelijk zullen door deze inzet 1000 sorties minder hoeven te worden gemaakt. Hij voegt daaraan toe dat hij geen invloed kan uitoefenen op het gebruik van het tankvliegtuig door buitenlandse eenheden die aan de oefeningen vanaf de vliegbasis Leeuwarden deelnemen..

- * Punt 5: Normering Kosteneenheid/Ontwikkeling Europese norm

Dhr. Faber meldt dat een rapport van de NLR betreffende dit onderwerp momenteel bij de Staatssecretaris van Defensie ligt.

- * Punt 6: Klachtenrapportages
Mevr. Regnery meldt dat dhr. Verf de vorige vergadering gelijk had met zijn opmerking dat er een fout was geslopen in de optelling van het aantal klachtenmomenten in augustus 2007.

7. **Ingekomen/opgevraagde/verzonden stukken.**

- 7.1 Brief Directeur Militaire Luchtvaart Autoriteit betreffende ontheffing ex artikel 34 Luchtvaartwet ten behoeve van Fokker Services/Stork (*toegezonden als nr. LW/08.31/3a*).
- 7.2 Brief Directeur Militaire Luchtvaart Autoriteit betreffende ontheffing ex artikel 34 Luchtvaartwet ten behoeve van Stichting Hawker Hunter Foundation (*toegezonden als nr. LW/08.31/3b*).
- 7.3 Brief Directeur Militaire Luchtvaart Autoriteit betreffende ontheffing ex artikel 34 Luchtvaartwet ten behoeve van de KNVvL (*toegezonden als nr. LW/08.31/3c*).
- 7.4 Brief Directeur Militaire Luchtvaart Autoriteit betreffende ontheffing ex artikel 34 Luchtvaartwet ten behoeve van de ANWB (*toegezonden als nr. LW/08.31/3d*).
- 7.5 Brief Directeur Militaire Luchtvaart Autoriteit betreffende ontheffing ex artikel 34 Luchtvaartwet ten behoeve van Test en Training Seppe (*toegezonden als nr. LW/08.31/3e*).

Dhr. Verf vraagt of het verlening van de ontheffingen een nieuw verschijnsel is of dat dit voorgaande jaren ook al plaatsvond. **Dhr. Faber** antwoordt dat de meest ontheffingen jaarlijks worden verleend. Tot dusver werden deze echter niet ter kennis gebracht van de COVM.. Sinds de oprichting van De Militaire Luchtvaart Autoriteit is dit wel de praktijk.

8. **Klachtenbehandeling.**

8.1 **Klachtenoverzichten Staf Voorlichting vliegbasis Leeuwarden.**

- * Overzicht oktober 2007 (*toegezonden als nr. LW/08.31/4a*):
Dhr. Veldman vraagt naar de achtergrond van het grote aantal klachten dat op 29 oktober is ingediend door inwoners van Leeuwarden. **Dhr. Den Drijver** antwoordt dat er op die dag sprake was van een ongelukkige samenloop van omstandigheden, omdat het de laatste mogelijkheid was om de in de F16's geïnstalleerde nieuwe apparatuur te beproeven voordat de betreffende toestellen zouden worden uitgezonden naar Afghanistan. Het betrof een zogenoemde "targeting pot" die wordt gebruikt bij de ondersteuning van grondtroepen. Voor het gebruik daarvan is direct zicht nodig. Op de bewuste dag kwam plotseling mist opzetten, waardoor er alleen boven de stad Leeuwarden nog een gat was in de bewolking. Daardoor is er noodgedwongen boven de stad gevlogen. Dit is op zicht toegestaan, maar wijkt af van het reguliere vliegpatroon en heeft daardoor geleid tot extra klachten. **Dhr. Verf** wijst er op dat 14 klachten door 1 persoon zijn ingediend en vraagt of Staf Voorlichting deze veelklager ook heeft bezocht om te proberen het ongenoegen weg te nemen. **Mevr. Regnery en dhr. Faber** antwoorden dat de betreffende persoon al langer vaak klachten indient. Er is al meerdere malen contact met deze persoon geweest, maar hij heeft te kennen gegeven geen behoefte te hebben aan overleg.
- * Overzicht november 2007 (*toegezonden als nr. LW/08.31/4b*):
Op een vraag van **dhr. Verf** antwoordt **mevr. Regnery** dat dit overzicht is opgezet volgens het nieuwe format. **Dhr. Verf** vraagt voorts naar de achtergrond van klacht nr. 143 betreffende schrikreacties van paarden als gevolg van een SAR- vlucht. **Mevr. Regnery** legt uit dat bij die patiënten vlucht om medische redenen lager dan gebruikelijk is gevlogen.
- * Overzicht december 2007 (*toegezonden als nr. LW/08.31/4c*):
Dhr. Verf is verheugd over het relatief lage aantal klachten dat in 2007 is ingediend. Wel is het hem opgevallen dat er relatief veel klachten uit Dronrijp komen. Hij stelt daarom voor dat Staf Voorlichting nog eens een gerichte voorlichtingsactie –bijvoorbeeld bij een jaarvergadering van dorpsbelang Dronrijp- gaat houden. **Dhr. van der Meijden** wijst erop dat er vorig jaar al zo'n bijeenkomst is geweest. Helaas waren toen de personen die veel klachten indienen niet aanwezig.
- Overzicht januari 2008 (*toegezonden als nr. LW/08.31/4d*):
Dhr. Veldman wijst erop dat in tegenstelling tot de meeste andere maanden ditmaal enkele klachten door inwoners van Stiens zijn ingediend. Bij een daarvan is in het overzicht in de kolommen betreffende de uitgevoerde analyse een aantal vraagtekens ingevuld. **Mevr. Regnery** vermoedt dat deze klacht niet geanalyseerd kon worden omdat die is binnengekomen via het antwoordapparaat en de klager geen

telefoonnummer heeft ingesproken.

* Samenvattend overzicht aantal klachten februari/maart 2008(uitgereikt).

Dhr. den Drijver geeft desgevraagd een verklaring over het relatief hoge klachten in de maand maart. In die periode heeft de –verspreid over het land opererende- demovlieger enige tijd geoefend vanaf de vliegbasis Leeuwarden. Daarnaast is het zogenoemde “hot pit refuelling” beoefend. Hierbij wordt bijgetankt met draaiende motor, waardoor verhoudingsgewijs meer geluidhinder wordt ondervonden.

8.2 Afschriften schriftelijk ingediende/afgedane klachten.

* Mailverkeer tussen dhr. Verf en Staf Voorlichting betreffende bereikbaarheid Staf Voorlichting (toegezonden als nr. LW.08.31/5).

Dhr. Verf zet uiteen dat hem is gebleken dat tijdens pieken betreffende de indiening van klachten sommige klagers ondanks langdurig (een kwartier) proberen geen telefonisch contact met de vliegbasis hebben kunnen krijgen. Hij vraagt zich daarom af of in dat soort situaties alle klachten wel doorkomen bij Staf Voorlichting. **Mevr. Regnery** antwoordt dat Staf Voorlichting bij bijzondere gebeurtenissen op het eigen nummer (058 2346700) al extra capaciteit inzet, maar dat het desondanks kan voorkomen dat alle lijnen bezet zijn. In dat geval wordt doorverwezen naar het landelijk klachtennummer of het antwoordapparaat. Indien het algemene nummer van de vliegbasis wordt gebeld (058 2346911) wordt de beller “in de wacht gezet” op het nummer van Voorlichting. **Dhr. Verf** merkt op dat het algemene nummer van de vliegbasis in het dorpsblad “Dorpsklanken” is vermeld omdat daar altijd (ook buiten kantooruren) iemand opneemt, maar dat het wellicht een idee is dat Voorlichting aan alle dorpsblaadjes informatie toezendt betreffende de beste mogelijkheden om klachten in te dienen. **Mevr. Regnery** zegt dit toe (toevoegen aan aandachtspuntenlijst) en voegt daaraan toe dat er ook wordt gewerkt aan een nieuwe website, waarop een en ander uiteen wordt gezet.

9. Rapportage jaarberekening vliegbasis Leeuwarden (onderzoek ex artikel 25 lid 4 LVW)

De voorzitter stelt de door de Sectie Geluidhinder toegezonden jaarrapportage vliegbasis Leeuwarden over 2006 (achteraf genummerd als nr. LW/08.31/6) aan de orde. **Dhr. Verf** merkt op dat in tegenstelling tot zijn verwachting het (in de grafiek op bladzijde 10 aangegeven) percentage vliegbeweging gerekend inclusief nachtstraffactor sinds 2002 niet trendmatig is gestegen. Vooral het jaar 2005 blijft achter. **Dhr. Faber** antwoordt dat er in dat jaar naar verhouding minder ’s avonds laat is gevlogen. **Dhr. Verf** vraagt voorts naar aanleiding van de grafiek op bladzijde 11 naar een verklaring voor het lage aantal vluchten dat in 2003 is afgewikkeld via baankop 24. **Dhr. van der Meijden** antwoordt dat er in dat jaar kennelijk sprake is geweest van relatief veelvuldig oostelijke wind, aangezien er verhoudingsgewijs veel verkeer over baankop 27 is geweest. **Dhr. Verf** vraagt naar aanleiding van de grafiek op bladzijde 13 wat de reden is voor het relatief hoge aantal vliegbewegingen in 2006 waarbij gebruik gemaakt is van de naverbrander. **Dhr. Den Drijver** antwoordt dat in verband met de toepassing van configuraties die nodig zijn in Afghanistan de toestellen zwaarder zijn, waardoor het gebruik van de naverbrander noodzakelijk is. **Dhr. Verf** stelt dat dit extra hinder geeft. **Dhr. van der Meijden** antwoordt dat dat nog maar de vraag is, aangezien bij toepassing van de naverbrander de vliegtuigen veel eerder op hoogte zijn en de naverbrander alleen boven het grondgebied van de vliegbasis mag worden gebruikt. Met name in het verlengde van de baan is er daardoor juist minder geluidhinder. De geluidcontour wordt in de breedte wel sneller gevuld. De eindconclusie van de beraadslaging van de commissie is dat in 2006 de wettelijk vastgestelde geluidszone niet is overschreden.

10. Vliegbaanregistratie

De voorzitter stelt de door de sectie Geluidhinder opgestelde rapportage betreffende de in 2007 uitgevoerde vliegbaanregistratie (toegezonden als nr. LW/08.31/7) aan de orde. **Dhr. Verf** vraagt in hoeverre de uitvoering van de controles van de vliegbanen bekend kan zijn bij de vliegers. **Dhr. Faber** antwoordt dat in tegenstelling tot het vroeger toegepaste systeem waarbij gebruik gemaakt werd van bij de vliegbasis opgestelde Fly-catchers, voor het nieuwe systeem geen apparatuur op of bij de basis hoeft te worden geïnstalleerd. Er wordt gebruik gemaakt van de vaste MASS-radar, waarbij de registraties op afstand (vanuit het hoofdkwartier van de Luchtmacht in Breda) kunnen worden ingelezen. Bovendien worden standaard alle vliegbewegingen geregistreerd en nog geruime tijd bewaard. Daardoor kan ook met terugwerkende kracht nog worden nagegaan hoe er daadwerkelijk is gevlogen.

11. Werkwijze VROM in kader tweedelijns handhaving geluidcontour

Desgevraagd geeft **mevr. Reijnders** een toelichting op de door dhr. Huisman opgestelde notitie betreffende de tweedelijns handhaving van de geluidcontour door het Ministerie van VROM. Zij legt uit dat er de vorige vergadering een misverstand is geweest over de betrokkenheid van de VROM Inspectie Noord bij de handhaving.

Zoals blijkt uit de notitie is de tweedelijns-handhaving binnen VROM gecentraliseerd. Tot dusver werd dat gedaan door dhr. Huisman. Hij zal binnenkort worden opgevolgd door dhr. Haasse. Zoals dhr. Peen heeft uiteengezet zijn alle handhavingstaken van VROM recentelijk geëvalueerd. In 2005, 2006 en 2007 zijn geen handavingsrapportages opgesteld betreffende de militaire vliegbases. Besloten is om –ondanks het feit dat in de afgelopen jaren nauwelijks overtredingen zijn geconstateerd- de handhaving van de militaire bases met ingang van 2008 weer op te gaan pakken. **Dhr. Faber** merkt op dat hij ten behoeve van de COVM vliegbasis Eindhoven een presentatie over de handhaving van de geluidcontour heeft voorbereid. Hij is bereid om die ook te houden ten behoeve van de COVM vliegbasis Leeuwarden. **De voorzitter** antwoordt dat hij graag gebruik maakt van dat aanbod (*opnemen op aandachtspuntenlijst*). **Dhr. Verf** stelt vast dat de door de omwonendenvertegenwoordigers van de gemeente Menaldumadeel uitgesproken zorg betreffende de uitvoering van de tweede lijns-handhaving terecht is geweest, aangezien er nu vier jaar geen controle is geweest. Hij begrijpt dat er andere keuzes zijn gemaakt waar de aandacht op gericht is geweest maar hij is van mening dat hierover in de COVM gecommuniceerd had moeten worden. **Dhr. Verf** vertrouwt er ook op dat Defensie de gegevens betreffende de uitgevoerde vliegbewegingen zorgvuldig verwerkt, maar vindt wel dat dit vertrouwen regelmatig door onafhankelijke controle dient te worden bevestigd. Hij stelt voor om in 2009 weer een controle uit te voeren. **Mevr. Reijnders** benadrukt dat de tweede lijns-handhaving is afgebouwd omdat jaar na jaar bleek dat er geen tekortkomingen waren. Zij geeft toe dat het beter was geweest als hierover communicatie richting COVM's had plaatsgevonden. **Dhr. Bennen** heeft naar aanleiding van de notitie van dhr. Huisman nog diverse vragen:

Hoe worden klachten gecontroleerd door het Ministerie van VROM? Hoe worden de Ramzal gegevens beoordeeld op inhoud en kwaliteit? Hoe wordt gecontroleerd of de Ramzal gegevens overeen komen met de gegevens die door de Luchtmachtstaf aan het NLR zijn aangeleverd? Hoe verzamelt de Luchtmachtstaf deze gegevens en welk doel heeft dit? Welke piekbelasting is aanvaardbaar? Kan er vaker worden gecommuniceerd over onderwerpen zoals avondvliegen? **Dhr. Faber** antwoordt dat hij op deze vragen zal ingaan tijdens zijn presentatie in de volgende vergadering. **Mevr. Regnery** antwoordt dat over de gewijzigde opzet van het avondvliegen diverse persberichten zijn uitgebracht aan alle dorpsbladen en de “burenmailing”. **Mevr. van Lieshout** vraagt of klagers ook gewezen wordt op de mogelijkheid om opgenomen te worden op de standaard maillijst van de persberichten. **Mevr. Regnery** antwoordt hier bevestigend op.

12. Informatie over gebruik vliegbasis

Dhr. Den Drijver geeft een opsomming van de diverse activiteiten van de vliegbasis Leeuwarden in de afgelopen periode. In januari tot en met maart is veel geluidbelasting geëxporteerd naar Schotland. Het avondvliegen is uitgevoerd zoals in de COVM besproken. De vliegbasis blijft zoeken naar mogelijkheden ook dit zoveel als mogelijk elders uit te voren. Tijdens de oefening Frisian Flag was er minder deelname dan gebruikelijk als gevolg van de inzet van ondermeer de vliegbasis Volkel in Afghanistan. Voorts deed de Verenigde Staten niet mee vanwege een technische terugroepactie van de F15. Finland had een druk ander programma. Over 2 weken zal de FWIT plaatsvinden. Zoals gebruikelijk zal het tweede deel van deze oefening in Noorwegen (en ditmaal ook Zweden) plaatsvinden. De open dagen zullen dit jaar plaatsvinden op 20 en 21 juni. Op zondag 22 juni zal een deel van de deelnemers gedurende het tijdvak 12.00 tot 14.00 uur vertrekken. Vanaf eind juni zal de vliegbasis Leeuwarden de taken van de vliegbasis Volkel in Afghanistan overnemen. Dit zal slechts een kleine reductie van het lokale vliegverkeer geven. In het najaar zal het avondvliegen weer plaatsvinden. **Dhr. Verf** spreekt zijn tevredenheid uit over het feit dat de tweede helft van FWIT in Noorwegen/Zweden zal worden uitgevoerd. In de commissie is in het verleden regelmatig gepleit voor een dergelijke spreiding van de overlast. Hij acht het een goede zaak dat hier nu invulling aan gegeven wordt. **Dhr. Veldman** brengt naar voren dat het hem is opgevallen dat bij de uitvoering van vliegbewegingen bij oostenwind tegenwoordig eerder linksom wordt afgedraaid dan in het verleden. **Dhr. Den Drijver** antwoordt dat een dergelijk patroon wordt gevlogen bij het maken van een doorstart. **Dhr. van der Meijden** voegt daaraan toe dat er bij het vliegen op zicht eerder wordt afgebogen dan bij het vliegen op instrumenten. **Dhr. Bouwsema** stelt vast dat in dat geval recht over Wyns wordt gevlogen.

13. Rondvraag

Dhr. Faber merkt op dat de nieuwe voorlichtingsbrochure thans voor een laatste commentaarrronde bij de secretarissen van de COVM ligt. Binnen een paar weken wordt een definitief concept aangeboden aan alle leden van de commissies. en de 32^e vergadering op 17 november 2008.

13. Sluiting

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor hun inbreng. Hij memoreert dat het de laatste vergadering is geweest van dhr. Miedema ,die hij bedankt voor zijn inzet. **De voorzitter** memoreert dat de eerstvolgende vergadering op 17 november 2008 zal worden gehouden en sluit de vergadering.